

www.welcomeworkproject.eu

PRAWO DO PRACY W POLSCE – PRZEWODNIK DLA UCHODźCÓW

Co-funded by
the European Union

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Unia Europejska ani podmiot udzielający dotacji nie ponoszą za nie odpowiedzialności. 2023-2-PL01-KA220-VET-000183170

| PRAWO DO PRACY W POLSCE – PRZEWODNIK DLA UCHODźCÓW

Wprowadzenie

Niniejszy przewodnik został stworzony, aby pomóc uchodźcom, osobom objętym ochroną tymczasową, osobom ubiegającym się o azyl i innym osobom, które niedawno przybyły do Polski i chcą zrozumieć, jak legalnie podjąć pracę. Wyjaśnia on różne rodzaje ochrony, jakie dokumenty są potrzebne i jak potwierdzić swoje prawo do pracy. Język przewodnika jest prosty, dzięki czemu mogą z niego korzystać osoby o różnym poziomie znajomości języka angielskiego.

Zrozumienie swojego statusu prawnego jest ważnym pierwszym krokiem. W Polsce różne grupy mają różne prawa. Uznani uchodźcy, osoby objęte ochroną uzupełniającą lub humanitarną oraz osoby objęte ochroną tymczasową zazwyczaj mają prawo do pracy bez oddzielnego zezwolenia na pracę. Osoby ubiegające się o azyl mogą uzyskać prawo do pracy po upływie sześciu miesięcy. Niniejszy przewodnik pomoże Ci określić swój status i zrozumieć, na co Ci on pozwala.

Praca w Polsce wymaga posiadania określonych dokumentów, takich jak karta pobytu, certyfikat tymczasowej ochrony lub specjalne zezwolenie na pracę dla osób ubiegających się o azyl. Pracodawcy muszą sprawdzić te dokumenty przed zatrudnieniem. W większości przypadków proces ten jest prosty i szybki. Niniejszy przewodnik wyjaśnia, jakie dokumenty są potrzebne, jak zachować ich ważność i jakie kroki należy podjąć w przypadku zmiany sytuacji.

Rozpoczęcie pracy zaraz po zrozumieniu swoich praw może ułatwić osiedlenie się w Polsce. Zatrudnienie pomaga w osiągnięciu stabilności, niezależności i integracji. Polska oferuje możliwości zatrudnienia w wielu sektorach, w tym w budownictwie, logistyce, hotelarstwie i usługach. Niniejszy przewodnik zawiera praktyczne wskazówki i wiarygodne źródła informacji, dzięki którym możesz rozpocząć pracę pewnie i bezpiecznie.

01

Zrozumienie różnych rodzajów ochrony prawnej w Polsce

| Zrozumienie różnych rodzajów ochrony prawnej w Polsce

Aby legalnie pracować w Polsce, musisz najpierw zrozumieć, jaki rodzaj ochrony przysługuje Ci. Każdy status wiąże się z innymi prawami i obowiązkami. Pełne oficjalne wyjaśnienia są dostępne na stronie internetowej Urzędu do Spraw Cudzoziemców: <https://www.gov.pl/web/udsc>.

Uznany status uchodźcy

Jeśli polskie władze przyznały Ci status uchodźcy, jesteś chroniony na mocy prawa polskiego i międzynarodowego. Możesz mieszkać i pracować w Polsce bez pozwolenia na pracę. Otrzymasz kartę pobytu, która potwierdza zarówno Twoją tożsamość, jak i prawo do pracy. Więcej informacji można znaleźć na stronie UNHCR Polska: <https://help.unhcr.org/poland/access-to-services-for-recognized-refugees/rights-of-recognized-refugees-in-poland/>

Ochrona uzupełniająca

Jeśli nie spełniasz wymogów dotyczących statusu uchodźcy, ale nadal jesteś narażony na niebezpieczeństwo w swoim kraju pochodzenia, możesz otrzymać ochronę uzupełniającą. Ochrona ta zapewnia pełny dostęp do rynku pracy bez konieczności posiadania pozwolenia na pracę. Otrzymasz kartę pobytu potwierdzającą ten status. Organem, który decyduje o przyznaniu takiej ochrony, jest Szef Urzędu ds. Cudzoziemców

Ochrona humanitarna

Ochrona humanitarna jest przyznawana z poważnych powodów humanitarnych. Osoby posiadające ten status również mają pełny dostęp do pracy. Podobnie jak w przypadku innych form ochrony, zezwolenie na pobyt potwierdza prawo do pracy.

Ochrona tymczasowa (obejmująca wiele osób z Ukrainy)

Ochrona tymczasowa umożliwia osobom uciekającym przed wojną lub kryzysem legalny pobyt i pracę w Polsce. Nie potrzebujesz oddzielnego pozwolenia na pracę. Musisz okazać dokument potwierdzający ochronę tymczasową oraz swój numer PESEL (zwykle z oznaczeniem „UKR”). Pracodawcy mogą być zobowiązani do zgłoszenia Twojego zatrudnienia online, ale jest to ich obowiązek. Pełne informacje są dostępne na stronie: <https://www.gov.pl/web/udsc-en/temporary-protection>.

Osoby ubiegające się o azyl (oczekujące na decyzję)

Jeśli złożyłeś wniosek o azyl, jesteś osobą ubiegającą się o azyl. Przez pierwsze sześć miesięcy od złożenia wniosku nie możesz pracować. Po upływie sześciu miesięcy, jeśli nadal nie ma decyzji, możesz wystąpić o zaświadczenie uprawniające do legalnej pracy. Po uzyskaniu tego zaświadczenia nie potrzebujesz pozwolenia na pracę. Więcej informacji można znaleźć na stronie: AIDA (szczegółowe wyjaśnienie) – <https://asylumineurope.org/reports/country/poland/>.

| Dokumenty potrzebne do legalnej pracy

Aby pracować w Polsce, musisz przedstawić pracodawcy dokumenty potwierdzające zarówno Twoją tożsamość, jak i prawo do pracy. Dokładny zestaw dokumentów zależy od Twojego statusu prawnego w Polsce. Pracodawcy są prawnie

zobowiązani do sprawdzenia tych dokumentów przed zatrudnieniem Cię.

Jeśli jesteś uznanym uchodźcą lub korzystasz z ochrony uzupełniającej lub humanitarnej, Twoje prawo do pracy jest potwierdzone na karcie pobytu (karta pobytu). Karta ta potwierdza Twój status prawny i daje Ci pełny dostęp do rynku pracy bez konieczności posiadania oddzielnego pozwolenia na pracę.

Jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową, musisz okazać dokument potwierdzający ochronę tymczasową oraz numer PESEL z odpowiednią adnotacją, często „UKR”. Dokumenty te potwierdzają, że możesz pracować w Polsce. Nie jest wymagane pozwolenie na pracę.

Jeśli jesteś osobą ubiegającą się o azyl i minęło sześć miesięcy od złożenia wniosku o azyl, możesz otrzymać specjalne zaświadczenie, które pozwala Ci pracować w trakcie rozpatrywania wniosku o azyl. Przedstawiając to zaświadczenie pracodawcy, musisz również okazać tymczasowy dokument tożsamości.

Niezależnie od statusu, zawsze należy mieć przy sobie dokument tożsamości, taki jak paszport lub dokument podróży. Pracodawcy muszą potwierdzić tożsamość pracownika i sprawdzić jego dokumenty przed rozpoczęciem pracy.

Oficjalne wyjaśnienia dotyczące zezwoleń na pobyt i powiązanych dokumentów można znaleźć na stronie internetowej rządu Polski: [MOS - Moduł Obsługi Spraw](https://mos.cudzoziemcy.gov.pl/) <https://mos.cudzoziemcy.gov.pl/>

| Jak sprawdzić, czy masz prawo do pracy

Jeśli nie masz pewności, czy obecnie masz prawo do pracy w Polsce, możesz to sprawdzić na kilka sposobów. Zrozumienie swojego statusu jest ważne, ponieważ prawo do pracy zależy bezpośrednio od rodzaju posiadanej ochrony, czasu pobytu w Polsce oraz ważności dokumentów.

Zacznij od sprawdzenia swojej karty pobytu, jeśli ją posiadasz. Dokument ten jasno określa, czy jesteś uznanym uchodźcą, czy też korzystasz z ochrony uzupełniającej lub ochrony humanitarnej. Każda z tych trzech form ochrony daje Ci pełny dostęp do polskiego rynku pracy bez konieczności posiadania pozwolenia na pracę. Jeśli Twoja karta pobytu wskazuje jeden z tych statusów, możesz natychmiast podjąć pracę.

Jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową, Twoje prawo do pracy potwierdza numer PESEL, zazwyczaj oznaczony adnotacją „UKR”, oraz dokument potwierdzający ochronę tymczasową. Pracodawcy często proszą o okazanie obu tych dokumentów. Jeśli dokumenty te są ważne, możesz legalnie pracować w Polsce i nie musisz ubiegać się o żadne dodatkowe zezwolenie.

Jeśli jesteś osobą ubiegającą się o azyl, zasady są nieco inne. Osoby ubiegające się o azyl nie mogą pracować przez pierwsze sześć miesięcy od złożenia wniosku o azyl. Aby dowiedzieć się, czy masz obecnie prawo do pracy, sprawdź dokładną datę oficjalnego złożenia wniosku o azyl. Jeśli minęło sześć miesięcy, a nadal nie otrzymałeś ostatecznej decyzji, możesz ubiegać się o zaświadczenie o uprawnieniu do pracy. Zaświadczenie to daje Ci prawo do pracy w trakcie oczekiwania na rozstrzygnięcie Twojej sprawy. Składając podanie o pracę, musisz okazać to zezwolenie wraz z tymczasowym dokumentem tożsamości.

Jeśli nadal nie masz pewności co do swoich praw lub jeśli Twoje dokumenty są niejasne lub straciły ważność, możesz skontaktować się z lokalnym urzędem wojewódzkim (Urząd Wojewódzki). Pracownicy urzędu mogą sprawdzić Twój status w systemie i wyjaśnić, jakie dokumenty są potrzebne. Listę urzędów wojewódzkich można znaleźć na oficjalnej stronie rządowej: <https://www.gov.pl/web/gov/uw>

Jeśli wolisz uzyskać niezależną poradę, możesz skontaktować się z zaufanymi organizacjami, takimi jak UNHCR lub lokalne organizacje pozarządowe, które pomagają uchodźcom. UNHCR udziela jasnych wyjaśnień na temat prawa do pracy i różnych statusów ochrony na stronie: <https://help.unhcr.org/poland>. Organizacje te mogą pomóc Ci zrozumieć Twoje dokumenty i poprowadzić Cię przez kolejne kroki, jeśli czegoś brakuje lub coś jest niejasne.

| Co muszą zrobić pracodawcy w Polsce

Kiedy pracodawca w Polsce zatrudnia osobę posiadającą status uchodźcy lub jakąkolwiek formę ochrony międzynarodowej lub tymczasowej, procedura jest zazwyczaj prosta. Głównym obowiązkiem pracodawcy jest potwierdzenie tożsamości pracownika i sprawdzenie, czy dokumenty wyraźnie wskazują na prawo do pracy. Dokładne kroki, które musi podjąć, zależą od statusu prawnego pracownika, ale w większości przypadków proces ten jest prosty i nie wymaga żadnych specjalnych formalności.

Jeśli posiadasz status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub ochronę humanitarną, pracodawca nie musi ubiegać się o pozwolenie na pracę w Twoim imieniu. Masz pełny dostęp do rynku pracy i możesz zostać zatrudniony na takich samych warunkach jak obywatele polscy. Pracodawca musi sprawdzić Twoją kartę pobytu (karta pobytu), aby zweryfikować Twój status, oraz dokument tożsamości, taki jak paszport lub dokument podróży. Po wykonaniu tych czynności możesz zostać zatrudniony bez żadnych dodatkowych procedur.

Jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową, pracodawcy mogą być zobowiązani do zarejestrowania lub zgłoszenia Twojego zatrudnienia za pomocą systemu internetowego wymaganego przez polskie przepisy. Proces ten jest szybki i leży w gestii pracodawcy, a nie pracownika. Nie musisz samodzielnie ubiegać się o żadne dodatkowe zezwolenia ani wypełniać żadnych dodatkowych formularzy. Wystarczy, że przedstawiś ważne dokumenty, takie jak numer PESEL z odpowiednią adnotacją oraz zaświadczenie o ochronie tymczasowej.

Jeśli jesteś osobą ubiegającą się o azyl i po sześciu miesiącach otrzymałeś zaświadczenie o zezwoleniu na pracę, pracodawca musi zachować kopię tego zaświadczenia w swoich aktach. Pracodawca nadal nie musi ubiegać się o oddzielne zezwolenie na pracę, ale musi sprawdzić, czy zaświadczenie jest ważne i czy posiadasz również tymczasowy dokument tożsamości wydany podczas procedury azylowej.

Niezależnie od Twojego statusu prawnego, wszyscy pracodawcy w Polsce muszą przestrzegać polskiego prawa pracy. Oznacza to, że muszą oni przedstawić Ci pisemną umowę, przestrzegać przepisów dotyczących godzin pracy, przerw, wynagrodzenia, standardów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz terminowo wypłacać Ci wynagrodzenie. Muszą również zarejestrować Twoje zatrudnienie w odpowiednich organach ubezpieczeń społecznych. Pracodawcy, którzy nie przestrzegają prawa pracy, mogą zostać ukarani, a pracownicy mają prawo zgłaszać naruszenia.

Jeśli kiedykolwiek nie masz pewności, czy Twój pracodawca przestrzega przepisów, lub jeśli potrzebujesz informacji na temat swoich praw w miejscu pracy, możesz zgłosić się do Państwowej Inspekcji Pracy (PIP). Na jej oficjalnej stronie internetowej dostępne są wskazówki w kilku językach: <https://www.pip.gov.pl>

. Inspekcja Pracy może wyjaśnić, jak powinna wyglądać uczciwa umowa, w jaki sposób należy wypłacać wynagrodzenie i co zrobić, jeśli pojawi się problem z pracodawcą.

Pracodawcy mogą czasami mieć wątpliwości co do zasad zatrudniania uchodźców lub osób objętych ochroną tymczasową. W takim przypadku możesz skierować ich do oficjalnych informacji rządowych z Urzędu ds. Cudzoziemców <https://www.gov.pl/web/udsc> lub Ministerstwa Pracy lub zachęcić ich do skontaktowania się z urzędem pracy lub serwisem wsparcia Zielona Linia <https://zielonalinia.gov.pl> w celu uzyskania wyjaśnień.

02

**Przewodnik
krok po kroku,
jak rozpocząć
pracę w Polsce**

| Przewodnik krok po kroku, jak rozpocząć pracę w Polsce

Rozpoczęcie pracy w nowym kraju może wydawać się przytłaczające, ale proces ten w Polsce jest zazwyczaj prosty, gdy zrozumiesz poszczególne kroki. Kroki te dotyczą uchodźców, osób objętych ochroną uzupełniającą lub humanitarną, osób objętych ochroną tymczasową oraz osób ubiegających się o azyl, które po sześciu miesiącach uzyskały prawo do pracy. Postępowanie zgodnie z tym przewodnikiem pomoże Ci odpowiednio się przygotować i uniknąć opóźnień lub nieporozumień z pracodawcami.

Krok 1: Określ swój status prawny

Twój status prawny określa Twoje prawo do pracy, dlatego ważne jest, aby dokładnie wiedzieć, do której kategorii należysz. Sprawdź, czy jesteś uznanym uchodźcą, czy masz ochronę uzupełniającą, ochronę humanitarną, jesteś objęty ochroną tymczasową lub jesteś osobą ubiegającą się o azyl. Jeśli nie masz pewności, sprawdź swoje dokumenty lub skontaktuj się z lokalnym urzędem wojewódzkim. Listę urzędów można znaleźć na stronie: <https://www.gov.pl/web/gov/uw>.

Krok 2: Zbierz wszystkie niezbędne dokumenty

Przed złożeniem podania o pracę należy zebrać dokumenty potwierdzające tożsamość i prawo do pracy. Zazwyczaj są to karta pobytu, potwierdzenie tymczasowej ochrony i zaświadczenie o nadaniu numeru PESEL lub, w przypadku osób ubiegających się o azyl po upływie sześciu miesięcy, zaświadczenie o zezwoleniu na pracę. Pracodawcy muszą sprawdzić dokumenty, więc ich przygotowanie przyspieszy proces rekrutacji.

Krok 3: Sprawdź ważność swoich dokumentów

Zawsze sprawdzaj, czy Twoje dokumenty są nadal ważne. Jeśli Twoja karta pobytu lub dokumenty dotyczące tymczasowej ochrony zbliżają się do końca ważności, złóż wniosek o przedłużenie jak najwcześniej. Wygaste dokumenty mogą uniemożliwić Ci legalną pracę i spowodować problemy zarówno dla Ciebie, jak i Twojego pracodawcy. Urząd ds. Cudzoziemców udziela informacji na temat przedłużania dokumentów pod adresem: <https://www.gov.pl/web/gov/zamelduj-sie-na-pobyt-staly-dla-cudzoziemcow-en>.

Krok 4: Zrób kopie lub sfotografuj swoje dokumenty

Pracodawcy w Polsce często przechowują kopie dokumentów pracowników do celów archiwizacyjnych. Warto wykonać fotokopie lub zapisać wyraźne zdjęcia dokumentów w telefonie. Zapewni to ochronę w przypadku utraty lub zniszczenia dokumentów, ponieważ nadal będziesz mieć zapis tego, co posiadałeś.

Krok 5: Przedstaw swoje dokumenty podczas ubiegania się o pracę

Podczas procesu rekrutacji lub zatrudniania pokaż pracodawcy dokumenty potwierdzające Twoje prawo do pracy. Uchodźcy i osoby objęte ochroną nie potrzebują zezwoleń na pracę, więc te dokumenty zazwyczaj wystarczą. Jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową, pracodawca może potrzebować Twojego numeru PESEL do prostej rejestracji online.

Krok 6: Pozwól pracodawcy dopełnić wymaganych formalności

Po zapoznaniu się z dokumentami pracodawca może być zobowiązany do wykonania pewnych czynności w zależności od Twojego statusu. Na przykład może być konieczne zarejestrowanie Twojego zatrudnienia, jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową. Jest to obowiązkiem pracodawcy, a nie Twoim. Nie musisz składać żadnych wniosków, chyba że organy wyraźnie Cię o to poproszą.

Krok 7: Rozpocznij legalną pracę

Po sprawdzeniu dokumentów przez pracodawcę i dopełnieniu wszelkich wymaganych formalności możesz rozpocząć pracę. Upewnij się, że otrzymałeś pisemną umowę i zachowaj jej kopię dla siebie. Znajomość swoich praw w miejscu pracy pomoże Ci zachować bezpieczeństwo i uniknąć wyzysku. Informacje na temat praw pracowniczych i zasad bezpieczeństwa w miejscu pracy można znaleźć na stronie Państwowej Inspekcji Pracy: <https://www.pip.gov.pl>.

| Utrzymanie ważności statusu

Twoje prawo do pracy w Polsce zależy wyłącznie od Twojego statusu prawnego i ważności dokumentów, które go potwierdzają. Jeśli Twoje dokumenty wygasną, ulegną zniszczeniu lub zostaną zgubione, Twoje prawo do pracy może zostać tymczasowo zawieszone do czasu wyjaśnienia sprawy. Z tego powodu ważne jest, aby zrozumieć, jak utrzymać swój status i aktualizować wszystkie dokumenty.

Zacznij od regularnego sprawdzania dat ważności karty pobytu, dokumentów dotyczących ochrony tymczasowej, zaświadczenia PESEL lub dokumentów związanych z azylem. Daty te są zazwyczaj wyraźnie wydrukowane na dokumentach. Nie czekaj do ostatniego tygodnia, aby odnowić swój status. Wielu uchodźców i osób objętych ochroną doświadcza opóźnień, ponieważ składają wnioski zbyt późno. Większość urzędów pozwala na rozpoczęcie procesu odnowienia na kilka miesięcy przed datą wygaśnięcia, a wczesne złożenie wniosku pomaga uniknąć przerw w prawie do pracy.

Jeśli posiadasz status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub ochronę humanitarną, zazwyczaj posiadasz kartę pobytu (karta pobytu). Kartę tę należy odnowić przed upływem terminu ważności. Jeśli termin ważności karty zbliża się, udaj się do urzędu wojewódzkiego, aby rozpocząć procedurę odnowienia. Informacje na temat zezwoleń na pobyt i ich odnowienia można znaleźć na stronie: <https://www.gov.pl/web/gov/uslugi-dla-obywatela/#cudzoziemiec-w-polsce>.

Jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową, sprawdź zasady dotyczące konkretnego okresu ochrony. Ochrona tymczasowa często wiąże się ze specjalnymi przedłużeniami i ogłoszeniami wydawanymi przez rząd. Najbardziej dokładne informacje są dostępne na oficjalnej stronie rządowej: <https://www.gov.pl/web/ochrona-en> oraz <https://www.gov.pl/web/udsc/zezwolenia-na-pobyt-dla-obywateli-ukrainy-objetych-ochrona-czasowa>. Pracodawcy mogą poprosić Cię o dostarczenie aktualnych dokumentów, jeśli okres ochrony ulegnie zmianie.

Jeśli jesteś osobą ubiegającą się o azyl, pamiętaj o tymczasowym dokumencie tożsamości i zezwoleniu na pracę (jeśli je posiadasz). Dokumenty te mogą mieć również datę ważności. Jeśli wygasną, musisz poprosić odpowiednie władze o aktualne wersje. Utrata tych dokumentów może spowodować trudności, dlatego przechowuj je w bezpiecznym miejscu.

Ważne jest również, aby aktualizować swoje dane osobowe. Jeśli zmienisz adres zamieszkania, numer telefonu lub paszport, poinformuj o tym jak najszybciej Urząd Wojewódzki. Aktualizowanie danych pomaga uniknąć problemów związanych z Twoim statusem prawnym.

W przypadku utraty lub kradzieży dokumentów należy niezwłocznie zgłosić to odpowiednim organom i wystąpić o wydanie duplikatów. W oczekiwaniu na nowe dokumenty należy zachować wszelkie otrzymane tymczasowe potwierdzenia. Pracodawcy mogą poprosić o okazanie tych dokumentów w celu potwierdzenia statusu prawnego pracownika.

Utrzymując ważność i aktualność swoich dokumentów, chronisz swoje prawo do pracy i unikasz przerw w zatrudnieniu. Jeśli kiedykolwiek poczujesz się niepewnie, możesz skontaktować się z urzędem wojewódzkim, UNHCR (<https://help.unhcr.org/poland>) lub lokalną organizacją wsparcia w celu uzyskania pomocy.

| Co zrobić w przypadku zmiany pracy

Zmiana pracy w Polsce jest zazwyczaj prostym procesem dla uchodźców i osób objętych ochroną, ale ważne jest, aby zrozumieć, jakie kroki należy podjąć, aby Twoje zatrudnienie pozostało legalne. Twoje prawo do pracy jest związane z Twoim statusem prawnym, a nie z konkretnym pracodawcą. Z tego powodu większość osób objętych ochroną może zmieniać pracę bez dodatkowych zezwoleń.

Jeśli posiadasz status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub ochronę humanitarną, możesz swobodnie zmieniać pracodawców. Na rynku pracy jesteś traktowany tak samo jak obywatel Polski. Oznacza to, że nie musisz ubiegać się o nowe zezwolenie ani informować żadnych organów, gdy odchodzisz z pracy lub rozpoczynasz nową. Rozpoczynając nową pracę,

jedynym wymogiem jest przedstawienie nowemu pracodawcy karty pobytu i dokumentu tożsamości, aby mógł on zweryfikować Twój status.

Jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową, również możesz zmieniać pracę bez konieczności uzyskania pozwolenia na pracę. Ochrona tymczasowa zapewnia ogólny dostęp do rynku pracy. Jednak nowy pracodawca może być zobowiązany do zarejestrowania Twojego zatrudnienia w systemie internetowym wymaganym dla pracowników objętych ochroną tymczasową. Jest to szybka procedura, za którą odpowiedzialny jest pracodawca, a nie pracownik. Wystarczy przedstawić dokumenty potwierdzające Twój status, takie jak numer PESEL z odpowiednią adnotacją i zaświadczenie o ochronie.

Jeśli jesteś osobą ubiegającą się o azyl i posiadasz zaświadczenie o zezwoleniu na pracę (wydawane po sześciu miesiącach oczekiwania), możesz zmienić pracodawcę, o ile Twoje zaświadczenie pozostaje ważne. Przechodząc do nowej pracy, musisz okazać nowemu pracodawcy zarówno zaświadczenie, jak i tymczasowy dokument tożsamości. Pracodawca zachowa kopie tych dokumentów do swojej dokumentacji. Nie musisz kontaktować się z władzami ani ubiegać się o nowe zaświadczenie przy zmianie pracy, chyba że Twoje obecne zaświadczenie wkrótce straci ważność.

Niezależnie od statusu, przy zmianie pracy należy pamiętać o kilku praktycznych kwestiach. Zawsze poproś poprzedniego pracodawcę o wszelkie dokumenty, które mogą Ci się przydać, takie jak zaświadczenie o zatrudnieniu lub zestawienie wynagrodzeń, ponieważ mogą one być przydatne w przyszłości. Upewnij się, że Twój numer telefonu i dane kontaktowe są aktualne i bądź gotowy do podania ich nowemu pracodawcy.

Ważne jest również, aby w okresie przejściowym przechowywać dokumenty prawne w bezpiecznym miejscu. Pracodawcy muszą zapoznać się z oryginalnymi dokumentami, dlatego należy je przechowywać w bezpiecznym miejscu i unikać niepotrzebnego noszenia ich przy sobie. Jeśli termin ważności jakichkolwiek dokumentów zbliża się ku końcowi, należy rozpocząć proces ich odnowienia przed rozpoczęciem nowej pracy.

Jeśli nie masz pewności co do procesu lub napotkasz trudności podczas zmiany pracy, możesz skontaktować się z Państwową Inspekcją Pracy w celu uzyskania porady: <https://www.pip.gov.pl>. Możesz również skontaktować się z organizacjami takimi jak UNHCR (<https://help.unhcr.org/poland>), Fundacja Ocalenie (<https://ocalenie.org.pl>) lub Migrant Info Point (<https://migrant.poznan.pl>), które oferują bezpłatne wsparcie dla uchodźców i migrantów w Polsce.

| Typowe sytuacje i sposoby radzenia sobie z nimi

Podczas pracy lub poszukiwania pracy w Polsce wielu uchodźców i osób objętych ochroną spotyka się z podobnymi pytaniami i sytuacjami. Wiedza o tym, jak na nie reagować, może pomóc uniknąć problemów i czuć się pewniej podczas rozmów z pracodawcami lub organami władzy. Poniżej przedstawiono kilka typowych sytuacji i praktyczne porady, jak sobie z nimi radzić.

Częstą sytuacją jest prośba pracodawcy o pozwolenie na pracę. Uchodźcy, osoby objęte ochroną uzupełniającą lub humanitarną oraz osoby objęte ochroną tymczasową nie potrzebują pozwolenia na pracę. Karta pobytu lub dokumenty dotyczące ochrony już dają Ci prawo do pracy. Jeśli pracodawca nie jest tego pewien, zachowaj spokój i wyjaśnij, że Twój status pozwala Ci na pracę bez dodatkowego zezwolenia. Możesz pokazać mu oficjalne informacje rządowe z Urzędu ds. Cudzoziemców: <https://www.gov.pl/web/udsc> lub stronę informacyjną UNHCR: <https://help.unhcr.org/poland>.

Inna sytuacja ma miejsce, gdy pracodawcy nie są pewni, jak zatrudnić osobę objętą ochroną tymczasową. Jest to częste zjawisko, ponieważ przepisy różnią się od innych rodzajów pozwoleń na pracę. Jeśli pracodawca nie ma pewności, możesz skierować go do oficjalnej strony informacyjnej dotyczącej ochrony tymczasowej: <https://www.gov.pl/web/udsc-en/temporary-protection>. Pracodawca może również skontaktować się z serwisem wsparcia pracy Zielona Linia w celu uzyskania pomocy: <https://zielonalinia.gov.pl>. Należy pamiętać, że odpowiedzialność za wszelkie wymagane rejestracje spoczywa na pracodawcy, a nie na pracowniku.

Niektórzy obawiają się, że zmiana pracodawcy może wpłynąć na ich prawo do pracy. W przypadku większości uchodźców i osób objętych ochroną prawo do pracy jest związane z ich statusem prawnym, a nie z wykonywaną pracą. Możesz zmienić

pracodawcę bez specjalnego zezwolenia, o ile Twoje dokumenty pozostają ważne. Osoby ubiegające się o azyl muszą nadal posiadać ważne zezwolenie na pracę, jeśli je posiadają.

Możesz również spotkać się z sytuacją, w której Twoje dokumenty zaginęły, straciły ważność lub są niejasne. Jeśli Twoje dokumenty straciły ważność, jak najszybciej skontaktuj się z urzędem wojewódzkim. Wygaśnięte dokumenty mogą tymczasowo pozbawić Cię prawa do pracy do czasu ich odnowienia. Jeśli Twoje dokumenty zostały zgubione lub skradzione, zgłoś to i poproś o wydanie duplikatów. Zawsze przechowuj cyfrowe kopie lub zdjęcia swoich dokumentów, aby w razie potrzeby móc potwierdzić swoją tożsamość i status.

Innym częstym problemem są nieporozumienia między pracodawcami a pracownikami wynikające z barier językowych. Jeśli nie rozumiesz czegoś w umowie lub instrukcjach dotyczących miejsca pracy, nie bój się poprosić o wyjaśnienie. Zgodnie z polskim prawem pracy pracodawcy są zobowiązani do upewnienia się, że pracownicy rozumieją warunki zatrudnienia, w tym godziny pracy, wynagrodzenie, zasady bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prawa pracownicze. Informacje na temat praw pracowniczych można znaleźć na stronie internetowej Państwowej Inspekcji Pracy: <https://www.pip.gov.pl>.

Jeśli kiedykolwiek poczujesz, że jesteś traktowany niesprawiedliwie, poproszony o pracę bez umowy lub uważasz, że Twoje prawa są naruszane, możesz zwrócić się o pomoc do zaufanych organizacji. Państwowa Inspekcja Pracy może doradzić, jak rozwiązać problemy w miejscu pracy, a bezpłatną pomoc oferują również takie organizacje jak Fundacja Ocalenie (<https://ocalenie.org.pl>) lub Helsińska Fundacja Praw Człowieka (<https://www.hfhr.pl>). Organizacje te wspierają uchodźców i migrantów, udzielając porad dotyczących zatrudnienia, pomocy prawnej i informacji.

Wiedza na temat postępowania w typowych sytuacjach może pomóc Ci w bezpiecznej i pewnej pracy w Polsce. Dzięki odpowiednim informacjom i wsparciu możesz uniknąć nieporozumień i chronić swoje prawa na każdym etapie zatrudnienia.

| Gdzie uzyskać pomoc lub więcej informacji

Jeśli potrzebujesz pomocy w zrozumieniu swoich praw do pracy, odnowieniu dokumentów lub rozwiązaniu problemów z pracodawcą, w Polsce istnieje wiele sprawdzonych miejsc, w których możesz uzyskać bezpłatne i rzetelne wsparcie. Wiedza o tym, gdzie szukać pomocy, może znacznie ułatwić ten proces i dać Ci pewność siebie w kontaktach z organami prawnymi lub pracodawcami.

Jednym z najważniejszych źródeł informacji jest **UNHCR Polska**, Agencja Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców. Na jej stronie internetowej w prostym i zrozumiałym języku wyjaśniono prawa przysługujące uznanym uchodźcom, osobom objętym ochroną tymczasową i osobom ubiegającym się o azyl. Informacje na temat praw pracowniczych, dokumentów, dostępu do usług i procedur prawnych można znaleźć na stronie: <https://help.unhcr.org/poland>. UNHCR współpracuje również z partnerami w całej Polsce, dzięki czemu może skierować Cię do lokalnych organizacji, które oferują bezpośrednią pomoc.

Urząd do Spraw Cudzoziemców rządu polskiego udostępnia oficjalne i aktualne informacje na temat statusów ochronnych, zezwoleń na pobyt, procesu azylowego i ochrony tymczasowej. Na stronie internetowej urzędu wyjaśniono każdy rodzaj ochrony i związane z nim prawa, w tym dostęp do pracy. Oficjalne wytyczne można przeczytać pod adresem: <https://www.gov.pl/web/udsc>. W przypadku ochrony tymczasowej rządowa strona internetowa w języku angielskim zawiera jasne informacje pod adresem: <https://www.gov.pl/web/udsc-en/temporary-protection>.

Aby uzyskać pomoc związaną z zatrudnieniem, umowami i ofertami pracy, można skontaktować się z **Zieloną Linia**, krajową służbą wsparcia w zakresie pracy. Udziela ona porad dotyczących legalnego zatrudnienia, praw pracowników, poszukiwania pracy i procedur związanych z zatrudnieniem. Jej strona internetowa i infolinia są przeznaczone zarówno dla Polaków, jak i obcokrajowców: <https://zielonalinia.gov.pl>.

Jeśli potrzebujesz bardziej szczegółowych informacji prawnych na temat procesu azylowego i praw osób ubiegających się o azyl, **AIDA – Asylum Information Database** oferuje szczegółowe raporty na temat praktycznego funkcjonowania polskiego prawa azylowego. Raport dotyczący Polski jest regularnie aktualizowany i można go znaleźć pod adresem:

<https://asylumineurope.org/reports/country/poland>.

W przypadku pytań dotyczących bezpieczeństwa w miejscu pracy, umów, wynagrodzeń lub obowiązków pracodawcy można skontaktować się z Państwową Inspekcją Pracy (PIP). Udziela ona informacji w kilku językach i może wyjaśnić, co należy zrobić, jeśli uważasz, że Twoje prawa są naruszane. Więcej informacji można znaleźć na stronie: <https://www.pip.gov.pl>.

Wielu uchodźców otrzymuje również cenne wsparcie od lokalnych organizacji pozarządowych (NGO). Organizacje te oferują bezpłatną pomoc prawną, wsparcie społeczne, doradztwo zawodowe i pomoc w zakresie dokumentów. Niektóre z zaufanych organizacji to:

- **Fundacja Ocalenie** – pomoc w zakresie dokumentów, porad prawnych i integracji: <https://ocalenie.org.pl>
- **Helsińska Fundacja Praw Człowieka** – pomoc prawna dla migrantów i uchodźców: <https://www.hfhr.pl>
- **Caritas Polska** – pomoc humanitarna i wsparcie społecznościowe: <https://caritas.pl>
- **Migrant Info Point (Poznań)** – informacje i wsparcie dla cudzoziemców: <https://migrant.poznan.pl>
- **Warszawskie Centrum Wielokulturowe** – informacje, wydarzenia i wsparcie społeczności: <https://centrumwielokulturowe.waw.pl/>

Organizacje te mają doświadczenie w pomocy nowoprzybyłym i mogą pomóc Ci zrozumieć dokumenty, potwierdzić Twój status i przeprowadzić Cię przez procedury związane z zatrudnieniem. Wiele z nich oferuje również wsparcie tłumaczeniowe lub pomoc wielojęzyczną.

Jeśli mieszkasz poza dużym miastem, nadal możesz uzyskać pomoc. Większość urzędów wojewódzkich oferuje punkty informacyjne dla cudzoziemców, a wiele mniejszych organizacji współpracuje z większymi organizacjami pozarządowymi, aby zapewnić wsparcie regionalne. Lista urzędów wojewódzkich jest dostępna na stronie: <https://www.gov.pl/web/gov/uw>

Niezależnie od tego, jakiego rodzaju wsparcia potrzebujesz – porady prawnej, informacji o pracy, pomocy w zakresie dokumentów lub pomocy w zrozumieniu swoich praw – w Polsce dostępnych jest wiele godnych zaufania usług. Wczesne zgłoszenie się po pomoc może pomóc Ci uniknąć problemów i zapewnić bezpieczne i legalne rozpoczęcie pracy.

Często zadawane pytania

Wielu uchodźców i osób objętych ochroną ma podobne pytania dotyczące pracy w Polsce. Poniżej znajdują się odpowiedzi na niektóre z najczęściej zadawanych pytań, wyjaśnione w prosty i praktyczny sposób.

1. Czy potrzebuję pozwolenia na pracę, aby pracować w Polsce?

W większości przypadków nie. Jeśli masz status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub ochronę humanitarną, nie potrzebujesz pozwolenia na pracę. Masz takie same prawa do pracy jak obywatel Polski. Jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową, również nie potrzebujesz pozwolenia na pracę. Jedyną grupą, która może potrzebować dodatkowych kroków, są osoby ubiegające się o azyl, które muszą odczekać sześć miesięcy przed złożeniem wniosku o zezwolenie na pracę.

2. Czy mogę pracować w pełnym lub niepełnym wymiarze godzin?

Tak. Twoje prawo do pracy nie ogranicza godzin pracy. Możesz pracować w pełnym lub niepełnym wymiarze godzin, na podstawie umowy na czas określony lub na czas nieokreślony, w zależności od oferty pracodawcy.

3. Czy mogę swobodnie zmieniać pracodawców?

Tak. Uchodźcy, osoby objęte ochroną uzupełniającą lub humanitarną oraz osoby objęte ochroną tymczasową mogą zmieniać pracę bez ubiegania się o nowe zezwolenia. Osoby ubiegające się o azyl również mogą zmieniać pracodawców, o ile ich zezwolenie na pracę jest nadal ważne.

4. Co się stanie, jeśli moje dokumenty wygasną?

Jeśli Twoje dokumenty wygasną, Twoje prawo do pracy może zostać zawieszone do czasu ich odnowienia. Zawsze sprawdzaj terminy ważności z wyprzedzeniem i rozpocznij procedurę odnowienia w urzędzie wojewódzkim przed upływem terminu. W przypadku utraty lub kradzieży dokumentów należy niezwłocznie wystąpić o wydanie duplikatów.

5. Czy mogę pracować w trakcie oczekiwania na decyzję w sprawie azylu?

Na początku nie. Przez pierwsze sześć miesięcy od złożenia wniosku o azyl nie możesz pracować. Po upływie sześciu miesięcy, jeśli nadal nie ma decyzji, możesz ubiegać się o zaświadczenie o zezwoleniu na pracę. Zaświadczenie to pozwala na legalną pracę w oczekiwaniu na rozstrzygnięcie sprawy.

6. Czy muszę poinformować władze, jeśli podejmę nową pracę?

Nie. Nie musisz informować władz o podjęciu nowej pracy. Jednakże, jeśli jesteś objęty ochroną tymczasową, Twój pracodawca może być zobowiązany do złożenia prostego oświadczenia online. Obowiązek ten spoczywa na pracodawcy.

7. Czy praca bez umowy jest bezpieczna?

Nie. Praca bez umowy może narazić Cię na ryzyko. W razie wypadku możesz nie otrzymać wynagrodzenia lub odpowiedniej ochrony. Zgodnie z prawem wszyscy pracownicy w Polsce muszą mieć pisemną umowę. Jeśli pracodawca odmawia jej sporządzenia, należy zwrócić się o pomoc do Państwowej Inspekcji Pracy: <https://www.pip.gov.pl>.

8. Co zrobić, jeśli nie znam języka polskiego?

Wiele miejsc pracy w Polsce zatrudnia pracowników zagranicznych i nie wymaga znajomości języka polskiego na początku. Pracodawcy często zapewniają szkolenia lub instrukcje w prostym języku. Możesz również skorzystać z aplikacji tłumaczeniowych. Niektóre organizacje pozarządowe oferują bezpłatne lekcje języka polskiego, aby pomóc Ci w łatwiejszej adaptacji.

9. Gdzie mogę zgłaszać problemy w pracy?

Państwowa Inspekcja Pracy może pomóc w sprawach takich jak niezapłacone wynagrodzenie, niebezpieczne warunki pracy lub dyskryminacja. Jej strona internetowa to: <https://www.pip.gov.pl>. Możesz również skontaktować się z organizacjami takimi jak Fundacja Ocalenie, Refugee.pl lub UNHCR w celu uzyskania pomocy.

| Praktyczna lista kontrolna dla uchodźców przygotowujących się do podjęcia pracy

Ta lista kontrolna pomoże Ci przygotować się do legalnego zatrudnienia w Polsce. Możesz z niej skorzystać przed złożeniem podania o pracę lub podjęciem nowej pracy.

- Poznaj swój status prawny. Upewnij się, że rozumiesz, czy jesteś uznanym uchodźcą, osobą objętą ochroną uzupełniającą lub humanitarną, osobą objętą ochroną tymczasową, czy też osobą ubiegającą się o azyl, oczekującą na decyzję.
- Zbierz wszystkie swoje dokumenty. Obejmuje to kartę pobytu, zaświadczenie o ochronie tymczasowej i potwierdzenie numeru PESEL lub zaświadczenie o zezwoleniu na pracę, jeśli jesteś osobą ubiegającą się o azyl po upływie sześciu miesięcy.
- Sprawdź, czy Twoje dokumenty są ważne. Sprawdź daty ważności i w razie potrzeby złóż wnioski o przedłużenie. Przedłużenie często zajmuje dużo czasu, więc nie czekaj do ostatniej chwili.
- Przygotuj dokumenty tożsamości. Noś przy sobie paszport, dokument podróży lub tymczasowy dokument tożsamości, ponieważ pracodawcy muszą potwierdzić Twoją tożsamość przed zaoferowaniem pracy.
- Zrób kopie swoich dokumentów. Zachowaj fotokopie i zapisz wyraźne zdjęcia w telefonie. Zabezpiecz Cię to na wypadek zgubienia lub zniszczenia dokumentów.
- Sprawdź swoje dane kontaktowe. Upewnij się, że Twój numer telefonu i adres e-mail są poprawne i łatwe do wykorzystania przez pracodawców.

- Zastanów się, jaki rodzaj pracy chcesz wykonywać. Weź pod uwagę swoje umiejętności, doświadczenie i rodzaj pracy, do której jesteś fizycznie zdolny. Pomoże Ci to ubiegać się o odpowiednie stanowiska.
- Bądź gotowy do okazania dokumentów pracodawcom. Większość pracowników objętych ochroną nie potrzebuje pozwolenia na pracę, ale pracodawcy muszą potwierdzić Twoje prawo do pracy.
- Zapoznaj się ze swoimi prawami w miejscu pracy. Musisz otrzymać odpowiednią umowę i uczciwe wynagrodzenie. Jeśli nie masz pewności, możesz skontaktować się z Państwową Inspekcją Pracy lub zaufanymi organizacjami w celu uzyskania pomocy.
- Zabezpiecz swoje dokumenty. Przechowuj je w bezpiecznym miejscu i unikaj noszenia ich przy sobie bez potrzeby. W przypadku ich zgubienia lub kradzieży jak najszybciej poproś o wydanie duplikatów.

Postępowanie zgodnie z tą listą kontrolną pomoże Ci rozpocząć pracę w Polsce pewnie, legalnie i bezpiecznie.